

DOCTOR HONORIS CAUSA PROFESSOR GIUSEPPE ZACCARIA

UNIVERSITAT D'ALACANT

22 DE MAIG DE 2015

Excel·lentíssim i Magnífic Rector, professors, distingides personalitats, il·lustríssimes autoritats, benvolguts amics i familiars,

Rep aquest important reconeixement que m'atorga la Universitat d'Alacant amb l'ànim ple d'emoció i envaït per molts sentiments.

En primer lloc, vull expressar l'enorme gratitud que sent cap al rector Manuel Palomar Sanz, cap al professor Carlos Barciela López (que ha pronunciat una magnífica i potser immerescuda *laudatio*) i cap a tota la comunitat universitària d'Alacant per fer-me formar part, amb un acte acadèmic de semblant prestigi, de la història d'una de les universitats espanyoles més dinàmiques i importants. També sent un legítim orgull per rebre un títol que constitueix el reconeixement de tot un recorregut acadèmic d'investigació, formació de noves generacions i de servei a la institució universitària. El doctorat honoris causa és el major reconeixement que un acadèmic pot rebre pel seu treball i ser doctor per la Universitat d'Alacant representa per a mi un regal inestimable i preciós que agraiïc de tot cor.

Finalment, el comprensible sentiment de goig, com a professor i exrector de la Universitat de Pàdua, per la consideració a la meua antiga universitat

que significa el títol que avui m'atorguen, que des de sempre, i cada vegada més, s'ha compromès a conjugar un passat i una tradició gloriosos amb les perspectives d'un futur cada vegada més obert a la dimensió europea i a la cooperació interuniversitària amb alguns centres meticulosament seleccionats. Que la jove i dinàmica Alacant vulga recórrer el seu camí universitari amb la *vella* Pàdua i done vida a una relació especial i privilegiada entre dues institucions generalistes significa apel·lar a les arrels comunes i a l'afinitat per a mirar junts cap al futur en un horitzó europeu comú.

Vinc a Alacant com a missatger de la Universitat de Pàdua, una de les més antigues del món (l'any 2022 celebrarà el 800 aniversari de la fundació), que des de sempre ha sigut lloc de trobada de docents i estudiants de tot Europa, fins al punt que Erasme de Rotterdam la va definir com a empori inassolible de tots els sabers.

El nom de Pàdua està lligat, a més del naixement de la medicina moderna, a l'ensenyament i a la investigació en el camp de la jurisprudència i, per tant, a l'evolució del dret europeu. La doctrina jurídica va oferir una contribució decisiva en el desenvolupament del dret i la seua diferenciació en diversos àmbits (dret civil, penal, processal, constitucional, internacional). L'aportació dels juristes, "intèrprets" autoritzats per a "tractar" el dictat legislatiu, fou essencial per a la creació dels estats europeus a través de la definició del dret amb una considerable

connotació pública i de l'encunyació de la dicotomia públic-privat que encara avui dia marca la nostra societat.

En la societat global, l'excessiva desregulació, la confiança acrítica en la capacitat d'autoregular-se acaben per donar lloc a una nova necessitat de regles, és a dir, de dret. No es tracta només de reproduir i concretar el dret existent i de validar-ne la funció com a coordinador d'accions i estabilitzador de comportaments en un context de desordre de les fonts normatives. Es tracta de "donar forma" a allò que no s'ha regulat, de "revifar" els mecanismes de globalització, recuperar vincles, reconstruir contextos politicoinstitucionals i nexes irregulars i valorar, a través de l'argumentació, el raonament jurídic. El dret pot contribuir amb realisme i concreció a aquests objectius amb la finalitat de recuperar la idea i el mateix sentit de la justícia i, amb això, d'una cooperació equitativa que reconduïska els desacords i conflictes al raonament. He dedicat tota la meua activitat com a investigador i docent a l'estudi i a la reflexió del dret.

Del meu pare i de la meua família vaig heretar el gust per l'ensenyament i la cultura, que atorguen a una universitat el judici necessari per a distanciar-se dels prejudicis. Del meu mestre Enrico Opocher, el qual vull recordar amb afecte i reverent gratitud en aquesta jornada de celebració, vaig rebre la concepció de la filosofia del dret lligada als valors, en primer lloc al valor de la justícia i de la concreció de la vida individual; també la convicció de la impossibilitat d'aplicar des de fora abstractes concepcions

filosòfiques generals a un camp específic de l'experiència humana com és el dret.

En l'estudi del dret, en essència entès com una activitat complexa i rica en temes, no podem evitar incloure entre els principals interessos per a l'anàlisi la presència d'una dimensió existencial i moral. De l'hermenèutica de derivació gadameriana vaig aprendre la utilitat d'una aproximació constitutivament oberta a perspectives diverses, a formes de diàleg amb tradicions i sabers diferents. La meua perspectiva filosòficojurídica, més aïna la meua temptativa d'un compromís institucional, m'ha portat a adoptar un mètode de treball, un estil d'investigació filosòficojurídica que, sense estar marcat pel contingut, pretenen expressar un estil de treball flexible, capaç de suscitar el diàleg entre posicions oposades i extraure allò que comparteixen. En aquesta època cada vegada més orientada cap a la dimensió científicotecnològica, el diàleg i la tradició de l'educació humanística han de representar una font fonamental de veritat.

Puc dir que del món intel·lectual d'Espanya, de molts col·legues que amb el pas del temps s'han convertit en amics pròxims i que són protagonistes de l'evolució del pensament científic en el camp de les ciències jurídiques i socials, he rebut durant molts anys una lliçó de qualitat intel·lectual, de generositat i amabilitat. He seguit les seues respectives experiències i hem estat units gràcies a la intensitat de l'exercici professional comú. La vocació per l'estudi i la construcció d'idees en el marc universitari, oberta

a una extensió del compromís amb l'àmplia opinió pública i la societat del nostre temps, constitueixen un punt de referència.

En la sensibilitat i amistat d'aquests col·legues he vist un símbol de l'obra de punts intel·lectuals que han contribuït a donar a Europa una estructura política i institucional que corresponga al seu perfil cultural i a les seues millors tradicions. A ells dec l'ajuda en la traducció de molts dels meus treballs científics, entre els quals m'agradaria recordar *Razón jurídica y interpretación*, de 2004, i *Derecho e interpretación. Elementos de teoría hermenéutica del derecho*, del 2007. Però també els dec el prestigiós reconeixement del meu ingrés com a soci en la Reial Acadèmia de Ciències Morals i Polítiques de Madrid.

Amb tot, em sent profundament lligat a la cultura espanyola, però la meua relació més recent i, en un cert sentit, més fascinant és amb la Universitat d'Alacant. Ací he tornat a trobar eixe rar esperit d'obertura i eixa visió multidisciplinària característics d'una gran institució generalista qualificada que es corresponen indubtablement amb la tradició de la Universitat de Pàdua.

Gràcies al generós i intel·ligent treball de mediació dut a terme durant més de deu anys pel professor Giovanni Luigi Fontana, la col·laboració entre la Universitat de Pàdua i la Universitat d'Alacant ha augmentat pas a pas, s'ha reforçat i estès a molts sectors de la investigació (des de la història econòmica a l'economia; de les ciències ambientals a l'agricultura i la tutela del patrimoni). Ens trobem ara llançats en el desenvolupament

d'un important projecte internacional per a la tutela i valoració del patrimoni cultural de les universitats. La Universitat d'Alacant és un nus fonamental en el sistema de relacions internacionals de la Universitat de Pàdua, que no comparteix amb altres institucions europees activitats de cooperació tan orgàniques i extenses. L'èxit d'aquesta col·laboració m'ompli d'entusiasme, amb el coneixement que tenim ara al nostre abast noves i encara més significatives metes.

Acabe pronunciant, com al començament, la paraula "gràcies".

Gràcies, benvolgut senyor rector i benvolguts amics, per la distinció de què m'ha fet objecte la Universitat que vostè presideix i a la qual a partir d'avui m'unirà un major sentiment de gratitud i de participació en un destí i un projecte comú. El meu doctorat honoris causa simbolitza un agraït certificat d'integració en la comunitat universitària d'Alacant, del qual estic summament orgullós.